

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PIGTRAAD

UDGIVET AF

**KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND**

*KAMMERATERNES HJÆLPEFONDS FERIEHJEM
på Kegnæs i Sønderjylland.*

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Reserveret
T. T. Tommerup

Brdr. Madsen

Asnæs Maskinfabrik
Tlf. Asnæs 3 - 213

Faaborg
Andels
Svineslagteri

Assens Stokkefabrik

v/ N. Christiansen
ASSENS

A/S Tapetfabriken
»FIONA«

Faaborg

Radiatorerskjulere

Kunst- og Klejnsmedie
St. Kongensgade 69 Palæ 1169

Husquarna Fabrikers
Generaldepot
v. H. Rothenborg A/S
Nikolajplads 23 København

Th. B. Troen

Tandtekniker
Frederikssundsvej 157 Bella 3667

Boghandler
Mogens Staffelt

St. Kongensgade 29
København K.

Hjalmar Wendelboe

Aalborg

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K. (kontortid 9—12,30).

Telf.: Om dagen C. 9198, om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet på aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bosiddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlem.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2 nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

BESTYRELSE

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, sagfører Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: Militærattache Fl. B. Larsen, Stockholm.
Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137,
Charlottenlund, Ordrup 5075.
Sekretær: Kaptajn Aage Eifer, Phistersvej 2 B, Charlottenlund, Helrup 2372.

Mikkel Andersen

Aalborg

PEDER S. VÆRUM

Ure og Optik
Urbansgade 10 Aalborg

Aalborg
Andelsmejeri

Aalborg Mælkekompani

Andelsselskab

AALBORG
STORMAGASIN

Herre- og Drengetøj
Tlf. 213 - 8913

Kammeraternes Hjælpefond opretter legater på 150.000 kr.

En hjælp til invaliderne fra frihedskampen

Bestyrelsen for Kammeraternes Hjælpefond holdt halvårligt møde i Odense lørdag den 21. marts.

Formanden, konsul Kaj V. Dahl, Horsens, bød indledende velkommen og takkede dr. Næstved, fordi han havde taget initiativet til at få mødet henlagt til Odense.

Ved forårsmødet i 1952 gav jeg udtryk for megen pessimisme med hensyn til fondens fremtid, udtalte formanden videre, men mine bange anelser er på det mest storslåede gjort til skamme af den enorme frengang, vi har haft, takket være et enestående energisk og dygtigt arbejde med og for Pigtråd, der fra at være tabgivende har givet fonden en så kraftig saltvandsindsprøjtning, at vi ikke længere behøver at nære nogen bekymring for ikke at kunne fortsætte mod det mål, vi satte os, da vi vedtog fundatsen den 29. august 1946.

I dennes post 7 hedder det, at fondens grundkapital er 52.000 kr., der skal henstå urørt indtil udgangen af 1955. Det var derfor med dyb bekymring, vi for et par år siden, da vi havde haft nogle magre år, så os nødsaget til at angribe kapitalen, der vist en overgang var halveret.

Det var nødvendigt, trods underskud, at holde Pigtråd i gang som et bindeled mellem fonden og kammeraterne, og da bladet takket være Fosmark stofmæssigt er blevet bedre og bedre, og den af Kornbeck i 1952 påbegyndte storstilede annonce- og abonnementskampagne har vist sig økonomisk virksomhedsfuld møder Pigtråd ved udgangen af 1952 med et overskud på

kr. 64.905,64, der er overført til fondens driftregnskab.

Fonden er herefter så vel funderet, at vi inden dette bestyrelsesmøde har været i stand til at bringe grundkapitalen op på det oprindelige beløb, ligesom vi har indfriet 2. prioriteten i huset på Kegsnæs ca. 2.300 kr., således at der nu kun hæfter kreditforeningslån på denne ejendom.

Udbetalt over 100.000 til sygehjælp

Vort medlemstal pr. 31.12.1951 var på 1.103 hvoraf 71 restanter, pr. 31.12.1952 var medlemstallet 1.000, hvoraf 40 restanter.

Kontingenter i tidsrummet 1.1.1952 — 1.3.1953 er indgået med 12.958,00 kr., gaver med 805 kr., mærkater solgt for 339 kr.

I den tid, vi har virket, er der ialt indgået i kontingenter 136.687,98 kr., gaver med 3.942,93 kr., solgt mærkater for 10.234,15 kr. og til Bernadotteværelser indgået 17.900 kr.

Hjælp til kammerater er i tidsrummet 1.1.1952 — 1.3.1953 udbetalt med ca. 9.300 kr., lån ydet med 2.300 kr., legater udbetalt med 4.275 kr., og vi har for 5.000 kr. oprettet et Bernadotteværelse på kollegiet her i Odense. Til julehjælp og julegaver er i 1952 anvendt ca. 6.330 kr. Bevilgede, men endnu ikke udbetalte legater beløber sig til 2.475 kr.

Ialt har vi i fondens levetid udbetalt til syge kammerater ca. 103.535 kr., lån med godt 13.000 kr. legater med 19.925 kr. Vi har oprettet Bernadotteværelser på seks

4. maj kollegier for ialt 30.000 kr., købt og drevet huset på Kegsnæs, der nok er et aktiv, men som naturligtvis koster os penge hvert år, i 1951 og 1952 ialt ca. 7.500 kr., heri indbefattet nødvendig restaurering og nyanskaffelser. Dertil kommer julehjælp og julegaver, blomster og kranser m. v.

Vi har ialt behandlet 460 hjælpesager, hvoraf 310 bevilget, 128 afvist og 22 henvist til frihedsfonden.

Der er i sin tid på et bestyrelsesmøde i fonden stillet forslag om at skænke et Bernadottebillede til ophängning på fondens 6 kollegieværelser, og jeg mener, at ideen er så god, at den må praktiseres. Får Bernadotte ikke andet mindesmærke som tak for vore liv, så mindes han dog idag daglig på vore kollegier, men lad os få de billeder indkøbt og ophængt.

Kornbeck, hvis ideer adskillige gange tidligere har bragt fonden ud af et dødvande, har igen undfanget en ide til nyttegørelse af det store overskud, der er tilvejebragt gennem Pigtråd, men han skal have den glæde selv at fremsætte sit forslag.

Formanden sluttede med at sige:

Jeg takker specielt ham og Fosmark for deres fortsatte energiske og dygtige arbejde, og jeg takker det øvrige forretningsudvalg og bestyrelsen for, hvad de hver især har gjort for fonden, for godt arbejde og for godt samarbejde til glæde for os selv, såvel som for de af vore kammerater der endnu trænger til os.

Nye legater oprettes

Derefter fulgte regnskabsaflæggelsen ved kassereren, statsautoriseret revisor, lektor H. C. Steen Hansen.

Lederen af fondens kontor, arkitekt H. Kornbeck aflagde i egen skab af forretningsfører for Pigtråd beretning om arbejdsforløbet med

Vordingborg

Aktieselskabet
Banken for Vordingborg og
Omegn

L. I. Mogensens Sønner
VORDINGBORG

Jacob Boysen
VORDINGBORG

AKTIESELSKABET
LANDBRUGS- OG HANDELS-
BANKEN I VORDINGBORG

POLYFOTO
Inger Andersen
Algade 68
Tlf. 579 Vordingborg

VORDINGBORG
JERNSTØBERI og MASKIN-
FABRIK A/S

Vordingborg
Trælasthandel ^{A/S}

Alfred Hansen
VORDINGBORG

„Bio“
Tlf. 881 — 1618
VORDINGBORG

SPAREKASSEN FOR
VORDINGBORG OG OMEGN

POUL OLSEN
VORDINGBORG
Tlf. 220

Fabrikken Tekno ^{A/S}
VORDINGBORG

Kontantforretningen
N. Chr. Rasmussen A/S
Vordingborg Tlf. 115

Chr. Larsen og Søn
Snedkermestre
Algade 92 Tlf. 374
VORDINGBORG

Vordingborg Motor
Compagni
aut. Forhandler
Tlf. 1140

P. V. Knudsens Eftf.
Isenkram
Vordingborg Tlf. 114

Velklædt på konto
„BOLETTE“
VORDINGBORG

Centraltrykkeriet
Vordingborg Tlf. 9

JUUL & JENSEN
Radio
Algade 16 - Vordingborg
Tlf. 38

MEYER & LUDVIGSEN
Herretøj og Drengetøj
Algade 93 Vordingborg

Julius Johansen & Sønner
M. & K. Johansen
Flytteforretning
VORDINGBORG

Graverholt
Urmager og guldsmed
Tlf. Vordingborg 573

Zone Redningskorpset
VORDINGBORG

Ostefabrikken Buko ^{A/S}
VORDINGBORG

L. A. NIELSEN
Urmager og Optiker
VORDINGBORG
Tlf. 387 Tlf. 387

Kød & Flæsk
Brdr. Soelberg
Algade 86 Vordingborg

Kød og Flæsk
Brdr. Soelberg
Algade 86 Vordingborg

Radiocompagniet
Andersen & Christiansen
Algade 60
Tlf. Vordingborg 789

Maskin- og Finmek. Værksted
J. CHRISTIANSEN
Tlf. Vordingborg 817

Nr. Alslev Boghandel
H. Baagland-Petersen

at stabilisere bladets økonomi samt bringe abonnementstallet op over de 10.000.

Om anvendelsen af Pigtråds overskud sagde han bl. a.:

Vi skal også tænke på nutiden — tænke på, at vi nu har midler til at gøre en masse godt med de penge vi har — og at vi også må vise dette over for alle de mange tusinder der i årets løb har støttet os.

Jeg synes vi står pænt og vore fremtidsudsigter m. h. t. stadig store indtægter er de bedst mulige. Vi har gennem lang tid været henvist til at yde små klatskillinger — ydelser der ikke rigtig har været af positiv karakter som f. eks. vore studielegater. Men der er eet stort felt hvor der trænges til støtte, og det er de mange invalider, med den forholdsvis lille invaliditetsgrænse. Jeg har ofte været inde på emnet, men vi har måttet lade det ligge, fordi det langt oversteg vore evner.

Man kan ikke forlange at det offentlige skal betale en invaliderenter, der er rigelig, og som giver modtagerne en sorgløs omend spartansk eksistensmulighed, og det gør det offentlige heller ikke. Der er mange af invaliderne der trænger meget hårdt medens andre, der måske er fingernemme, eller har kone eller børn, der tjener nogle penge klarer sig pænt, der er en masse kammerater, der har komplekser, andre, der har været til omskoling, fordi de har vanskeligheder af forskellig art, og den store part trænger til hjælp. — Er der noget mere trøstesløst for en lille familie, end at tjene 50 — 75 eller 100 kr. mindre om måneden end en beskeden tilværelse kræver. Tidligere kunne vi kun hjælpe en enkelt, men nu kan vi hjælpe — ja, næsten dem alle.

Jeg har forelagt min plan for Frihedsfonden, Ulykkesforsikringen og arbejdsskolen, og de finder alle min plan god. Vi har faktisk råd til at oprette for 150.000 kr. invalidelegater, hvoraf de 50.000 kr. kan komme til udbetaling i år, 50.000 1954 og de sidste 50.000 1955. Denne plan må være på længere sigt og vi må også regne med sandsynlige indtægter i fremtiden.

Pigtråds redaktør, overlærer Johs. Fosmark aflagde beretning om arbejds gang på redaktionen.

Dagligt liv på redaktionen

Han nævnedes bl. a. at bladet i det forløbne halvår var blevet citeret i dagspressen i et omfang, som man aldrig tidligere havde kendt.

Han understregede den store betydning det har for redaktionen, at læserne lader høre fra sig i form af ros eller dadel, småmeddelelser, artikler, billeder og ønsker.

I forhandlingen udtaltes tilslutning til forslag om oprettelse af legater på 150.000 kr. til invalide kammerater.

Der bevilges nogle studielegater og en række ansøgninger om hjælp behandledes.

Efter mødets afslutning var man på besøg på det nyindviede 4. maj kollegium.

Man glædede sig over de gode forhold, der her er skabt for ungdom, der er under uddannelse.

Spillet bag kulisserne før kapitulationen den 4. maj

En række nye, interessante enkeltheder om forhandlinger, der førte til tyskernes kapitulation i Danmark.

Ambassadør Gustav v. Dardel trak sig i 1949 tilbage fra aktiv diplomatisk tjeneste efter med hæder at have repræsenteret Sverige i København fra efteråret 1941, altså i en periode, der omfatter de fire sidste bevægede besættelses-år. I disse år førte v. Dardel en dagbog, som naturligt nok indeholder adskilligt af værdi til belysning af begivenheder og tilstande i Danmarks trængselstid.

Et uddrag af dagbøgerne — foretaget af redaktør Henr. Rechendorff — der er blevet offentliggjort i »Berlingske Tidende«. giver et levende indtryk af den aktivitet, der i disse år udfoldedes med den svenske ambassade som centrum. Man får gennem disse nøgterne og fordringsløse dagbogoptegnelser en ny bekræftelse på, hvad man vidste i forvejen: at Danmark skylder v. Dardel og hans nærmeste medarbejder, legationssekretær Barck Holst, tak for den hjælpsomhed, de udfoldede, og den uforfædtede medvirken, de ydede ved etablering af værdifulde kontakter i et Danmark, der var indespærret bag et nazistisk jerntæppe.

V. Dardel er begejstret for den indsats, G. F. Duckwitz har ydet. Det var således ham der til danske kredse bragte forhåndsmeddelelsen om jødeforfølgelserne. Han reddede

derved mange menneskeliv.

Om Duckwitz's aktivitet lige før kapitulationen skriver v. Dardel bl. a.:

I april 1945 fik Duckwitz hos os visum til en stockholmrejse, der uden overdrivelse sagt havde verdenshistorisk perspektiv. Det var det antinazistiske Danmarks forsøg på at gøre det yderste for at hindre, at landet blev skuepladsen for en lige så desperat som håbløs slutkamp.

Gennem den kendte svenske bankdirektør Jacob Wallenberg, som igen stod i forbindelse med dr. Riensberg, modtog det britiske gesandtskab i Stockholm af Duckwitz en meddelelse, der var resultatet af lange tiders forberedelser og forhandlinger med Hamborgs gauleiter Kaufmann, der i sin egenskab af rigsforsvarskommissær havde erklæret sig villig til, i samme øjeblik englænderne nåede et bestemt punkt ved Elben, at standse kampene i afsnittet Nordmark, hvortil hørte Nordtyskland, Danmark og Norge. Dr. Best havde erklæret sig beredt til straks efter Hamborgs

DUCON RADIO

Radio og Grammofoonmøbler

Gross. A. Jeppe Jensen
Rewentlovsgade 8 — Køberhavn

Nr. Alslev Radio Service
Johan Christiansen
Langgade 15 Tlf. 96
Nr. Alslev

SIMON PETERSEN
Kolonial - Vin - Tobak
Boghandel
Gedser Tlf. 7

GEDSER AUTOVÆRKSTED
Otto Dybdal Nielsen
Tlf. Gedser 45

Asger W. Hansen
Kolonial - Isenkram
Tlf. Gedser 5

Masnedsund
Foderstofforretning
Masnedsund

BANKEN FOR
RØDBY OG OMEGN

S. M. JENSEN
Kolonial - Korn og
Foderstoffer
Tlf. 11 Skælskør

AKTIESELSKABET
SKJELSKØR LAANE OG
DISCONTOBANK

$\frac{A}{S}$ **Dapco**
Skjelskør

CARL MEDINGS
Aktieselskab

D. E. Mikkelsen
Aut. G. M. Forhandler
Telf. 420 Skælskør

J. Gjellebøls Boghandel
Telf. 17 Skælskør

F. A. Meding
Telf. 41 Skælskør

$\frac{A}{S}$ **H. C. Hansen**
Skælskør

TEILMANN IBSEN
Bogtrykkeri
Telf. 20 Skælskør

Sorø Amtstidende

Brødrene Hillers
Sjællands Jern & Staalforretning
Tlf. 1605 (12 Ledn.) Slagelse

WILH. HANSEN
Ur- & chronometremager
STORE HEDINGE TH. 28

Aktieselskabet
Køge Trævarefabrik
KØGE

Manufaktur
Trikotage
J. GEERTSEN
Halskovvej 40 . Korsør.

HVAD ØJET IKKE FORMÅR
GØR BRILLEN
fra

I. MØLLER HØRGAARD
GULD · SØLV KONGENSGADE 75 URE · OPTIK
TELF. 545

overgivelse at sætte al sin autoritet ind på at bevæge generalerne Hanneken og Pancke til kapitulation. Endnu en gang var Duckwitz hos Per Albin Hansson, der i disse dage holdt alle tråde i sin hånd.

Det blev i København en ventetid i ulidelig spænding. Hvor blev englændernes svar af? Havde de ikke troet på meddelelsen? Telefontrådene Stockholm—Hamborg glødede, medens tingene i Tyskland befandt sig på knivens æg. Nu talte man ikke længere uger og dage, men timer. Hvilken befrielse, da der den 29. april kl. 6 morgen kom telefonmelding, at Hamborg havde overgivet sig.

Dr. Best rejste 1. maj til Flensborg, hvor han mødtes med Hitlers efterfølger som tysk fører, storadmiral Dönitz, og med den stadig lige rabiater Terboven, men trods al energi opnåede dr. Best kun lidt. Krigen skulle kæmpes til ende, om så hele Danmark og Norge skulle gå til derved. Alligevel havde dr. Best resultater med hjem. For at undgå represalier over for de mange tyske flygtninge i Danmark skulle dansk ejendom så vidt overhovedet muligt spares for ødelæggelse, og for at hindre tyske og danske nazistiske desperados i at gå amok skulle alle politimæssige områder underlægges dr. Best. På egen hånd foreslog derefter dr. Best kontakt med danske kredse, der skulle opfordres til at fremskynde dannelsen af en dansk regering blandt andet med det formål at sætte ind overfor lovløse tyske elementer.

Fra den vordende statsminister Buhl indløb det svar, at den kommende danske regering ville være at betragte som en med de allierede forbundede regering, hvis beslutninger for Danmarks nærmeste fremtid måtte afstemmes med de beslutninger, som blev truffet af de øvrige allierede regeringer.

Dr. Best's spil var tilsyneladende tabt. Indtil det lykkedes at overbevise ham om, at endnu en udvej muligvis stod åben: En intervention af den svenske regering. Selv den 4. maj om morgenen forelagde Duckwitz mig på dr. Best's vegne en

anmodning om svensk indgriben i situationen, der skulle medføre, at svensk militær overtog magten i Danmark direkte fra tyskerne. Til den ende skulle jeg samme dag træffe dr. Best. Jeg erklærede mig dog villig til allerede før mødet omgående at forebringe min regering det stillede forslag...

Til resultater heraf skulle det imidlertid ikke komme.

Dr. Best's argumenter ved mødet i Flensborg havde dog haft den virkning, at Dönitz under indflydelse af sin udenrigsminister, greve Schwerin-Krosigk lod sig overbevise om at enhver kamp var menings- og nytteløs. Han indvilgede i kapitulationen, hvorom radioen samme aften bragte meddelelse. Afgørende for Dönitz beslutning var hensynet til de 250.000 flygtninge i Danmark og den holdning, Sveriges statsminister havde indtaget under sin sidste samtale med Duckwitz om spørgsmålet at føre krigen videre i Danmark og Norge.

Forhandlingerne fra Danmark var gået parallelt med greve Folke Bernadottes drøftelser med Himmler og dennes fredstilbud. Imidlertid havde dette ingen officiel bærekraft, fordi al magt nu var lagt i Dönitz' hænder. Dog havde Himmlers tilbud en meget stor moralsk betydning og gjorde sit til, at regeringen i Flensborg tog sin endelige beslutning. Til Bernadottes hæder vil historien stadig mindes hans indsats, der frelste titusinder af koncentrationslejrenes ofre.

Kort før våbenstilstanden kom Folke Bernadotte til København med Himmlers højre hånd, den unge politigeneral Schellenberg, som tydeligt nok havde indset, at alt var tabt, og derfor gjorde det svenske Røde Kors store tjenester. Fra udenrigsministeriet i Stockholm ankom chefen for den politiske afdeling hr. von Post og første-sekretæren Åström for at drøfte situationen med Schellenberg, som bl. a. påstod, at han havde mulighed for at ordne de tyske troppers rømning af Norge. Da politigeneralen efter et kort besøg i Berlin vendte tilbage til København, skete

det i en svensk Røde Kors-vogn, og han blev hjerteligt hyldet. Man tog ham for en af Bernadottes mænd.

Ved sammenbrudet kort før sin arrestation opsøgte dr. Best mig som den eneste med neutrale forbindelser i ledende danske kredse og udtrykte sin dybe fortvivlelse over det helt håbløse i Tysklands stilling. For tyskerne var ethvert håb nu ude, sagde han, og intet lys sås i fremtiden. Som dr. Best, således så enhver tysker på situationen. Den har dog ret hurtigt ændret sig.

Mens alt endnu var uklart, indtraf for mig det glædelige, at det faldt i min lod at overbringe Danmarks kongepar og kronprinspar den første meddelelse om Himmlers tilbud om fred, forløberen for den virkelige fred, Jeg glemmer aldrig den henrykkelse, hvormed de gav udtryk for deres følelser. 4. maj om aftenen jubledes hele Danmark i fryd og håb, og alle Danmarks venner delte glæden.

På årsdagen for det engelske bombeangreb på Shellhuset den 21. marts nedlagde en del mennesker, som ved den lejlighed undslap tyskernes fangenskab en krans ved mindepladen for de omkomne. Professor Brandt Rehberg var deres ordfører.

Johannes Neyes

Udsalg

K. Pedersen
ESBJERG

H. J. HANSEN

Møbler

Kongensgade 94
Tlf. 593 Esbjerg

Rehkopp's

Specialfotohandel
Esbjerg

Frøkjær Jensen

Manufakturforretningen

Kongensgade 60
Esbjerg Tlf. 3160

P. Husted

ESBJERG

Kværne - Tærskéværker

ilægger Apparater

Halmpresser

Verner Larsen, Fredensgade 18
Tlf. 1577 Esbjerg

BENDIXEN & OLSEN

Elektroinstallatører

Kongensgade 60 Tlf. 3160 Esbjerg

OVE SCHOUSBO

Landinspektør

ESBJERG, TLF. 30.

Tømrer & Bygningsnedkeri

Skjoldsgade 96, Esbjerg
Tlf. 4242.

VIGGO KONGSTAD

Kongensgade 70, Esbjerg
Postbox 131 — Tlf. 441 — Giro 44630

J. M. Rødgaards Importforretning

AKTIESELSKAB

Telf. 4146 - 2 Lin.

ESBJERG

Esbjerg Trælasthan del A/S

L. HANSEN — TLF. 2403

A/S NORDISK FLASKEGAS

ESBJERG

Hotel

ESBJERG HØJSKOLEHJEM

IVERSEN

Kongensgade 68
ESBJERG

Kontant Jørgensen

Esbjerg

PILOT, DER BOMBEDE SHELLHUSET, ER NU EN FATTIG INVALID

England har et hav af efterkrigstidsproblemer, som vil præge landet langt ud i fremtiden.

LONDON, foråret 1953.

Hjemme i Danmark har vi forlængst fået opbygget krigstidens ruiner. Skrammerne er udbedret — rationeringerne er ophævet. Ja, det er så længe siden vort land var besat, at de folk, der blev idømt *livsvarigt* fængsel for krigsforbrydelser, forlængst er frigivet og opslugt af samfundet som pæne, lovlige borgere. . .

— I Tyskland har man været i fuld gang med genopbygningen i flere år. Mange ruiner er blevet ryddet bort og nye huse skyder op. Mange byer bliver smukke med de højmoderne huse. Nynazismen blomstrer. De »stakler«, der tidligere, iført brune eller sorte skjorter udførte Hitlers ordrer, er forlængst løsladt og frigivet med en undskyldning, for de kunne jo da ikke gøre for, »at Hitler var tosset«. »Krupperne« har fået formuen tilbage og er blevet store folk påny. Den eneste forandring er sådan set den, at man ikke mere løfter hånden til »Heil Hitler-« hilsen, men i stedet letter man på hatten og skriger »Leve demokratiet! Man skælder lige så meget ud over Tysklands fjender, som man altid har gjort. I Østtyskland hader man stadig englænderne og amerikanerne, og nu har man da bevis for, at de er krigsforbrydere. I Vesttyskland hader man fortsat russerne, og man er taknemlige for beviserne på, at russerne er krigsforbrydere. Begge parter kan med rette slå sig for brystet og sige: »Hvad sagde vi for 15 år siden!«

— Men hvordan hos sejrherterne, som nu f. eks. her i England? Her findes der et hav af krigstidsproblemer som gamle, sejge England ganske vist nok skal komme over, men det vil tage meget lang tid.

Her er der stadig rationeringer.

Lad os blot nævne nogle af de mest iøjnefaldende — og meget stramme:

Ægrationeringen (1 æg pro persona pr. uge), mælkerationering, kødrationering (et stykke kød på størrelse med en femøre pr. uge), sukkerrationering, fedt-, smør-, og margarinationering, brændselsrationering o. s. v., o. s. v.

Og genopbygningen? Selvfølgelig har der også været en plan herovre for genopbygning men det går langsomt, dels fordi man savner materialer, dels fordi det mange steder kniber med arbejdskraft, og endelig fordi de fleste ingen penge har. Gamle England har sat alt ind på produktion, der kan skaffe udenlandsk valuta til landet — og først når økonomien er bragt på fode, kan man gå i gang med andre ting. Endnu den dag i dag kan man i næsten hver eneste gade — selv strøggaderne — se ruiner fra krigsårene. Gamle England har været helt på knæene men tag endelig ikke fejl; Befolkningen kommer op igen — det er sikkert.

Man støder gang på gang på problemer fra krigstiden. Der findes i England utallige krigsenker — de fleste af dem har man ikke kunnet yde nogen pension. Man så også et af de mange problemer for nylig, da Churchill bekendtgjorde amnesti for ca. 10.000 engelske soldater, der datterede i krigsårene, og som lige siden har været under jorden i London og andre af landets største byer. Mange af dem kom straks frem i lyset — andre var blevet så vænnet til den underjordiske tilværelse, at de forblev lyssky — om ikke af andre grunde, så fordi deres underjordiske tilværelse mange gange har ført forbrydelser med sig.

Men et af de allerstørste problemer har givetvis været at få de

mange hjemvendte soldater og officerer anbragt i passende livsstillinger igen.

I går sludrede jeg med gadefeje- ren, der stod i Berkeley square. Han fortalte, at han var vicevært i en stor ejendom. Han var en af Montys ørkenrotter i krigen. Dengang en ung frisk løjtnant i flot uniform. Når hans kommando havde lydt, lystrede soldaterne i samme sekund. De havde respekt for ham, for han kunne sine ting. Pigerne i Tunis, Algier, Tripolis og Aleksandria blev bløde i knæene, blot han gad se på dem. Ved landgangen på Sicilien blev han såret af et par granatsplinter, som forhindrede ham i at fortsætte den militære løbebane efter krigen. Han forsøgte påny at komme ind i sit gamle firma, men hvilke forandringer! Den bydreng, han havde kommanderet med, før han gik ind i hæren, var i mellemtiden blevet fuldmægtig i firmaet. I de år, der var gået, havde han, militærmanden, intet lært, der kunne have firmaets interesse — ja, han kunne faktisk kun blive kontorist igen. En måned efter sagde han sin stilling op. Han prøvede noget nyt, men det gik heller ikke godt. Men så var der købmanden på hjørnet, som i sin tid havde været soldat under ham i Nordafrika. Han skaffede ham jobbet som vicevært — og han betalte ham pænt for det. Selvfølgelig tiltalte købmanden ham stadig som »løjtnanten«. Man holder da på sin rang. . .

Let har det ikke været for gamle

Sydthy Andelssvineslagteri

Hurup Thy

SØVANG TEGLVÆRK

C. V. Beermann Dam

Bedsted Thy Tlf. 34

Kolonial & Isenkram

A. Lykke Olesen

Vestervig Tlf. 4

Vestjylland

ANDERSEN & ENGLUND
Norgesgade 51 - Tlf. 1102
ESBJERG

Esbjerg ny Andelsmejeri
Tlf. 1346

Thorvald Jensen
Fiskeeksport
Nyhavn - Esbjerg - Danmark

Dansk Andels Kulforretning
A. m. b. A.
ESBJERG

ANKERHUS
TAPET- og FARVEHANDEL
Harald Christensen
Kongensgade 87 Esbjerg

N. Chr. Frikke A/S
Jernbanegade 50 Esbjerg

El. Anders Larsen
Kongensgade 19
Esbjerg - Tlf. 651
Aut. Elektro Install.

Vestjydsk
Rør- & Sanitetslager A/S
ESBJERG

Borggården
Esbjerg Tlf. 403

OTTO SØLBÆK
Tlf. 693
Kongensgade 66 Esbjerg

Colorlux

NEONEFFEKT PATENTA
Nielsen & Rasmussen
Kongensgade 15 Esbjerg

LEO KÆRAA
v. K. & O. Steen
Kongensgade 25 Tlf. 1869
ESBJERG

Gladbjerg

Telf. 1650
ESBJERG

Esbjerg Tæppelager

Kongensgade 88 Tlf. 3811

Bolette

ESBJERG

Nielsnielsenmøbler

Kongensgade 82 Tlf. Esbjerg 644

M. Frederiksen

STRØMPEHUSET — ESBJERG

Bryggeriet »THOR«

Aktieselskab

Restaurant »APPEL«

Tlf. 343 - Esbjerg

Hans Madsen

EJNAR KRABBE

Købmandshandel
Uglev

^A/_S **Hans Sindsberg's**
Tømmerhandel
Tlf. Ølgod 42

^A/_M **„Hjedding“**
ØLGOD

MASKINFABRIKEN
MØLLEVANG
HJERM

Peder Iversen

ANSAGER

ANSAGER
ANDELS - SLAGTERI

C. W. S. Svineslagterier ^A/_S
Herning Svineslagteri

England — og soldaterne har ikke kunnet finde sig til rette i deres gamle stillinger efter krigen. Man regner med, at 66 pct. af soldaterne har skiftet arbejde indenfor det første år, efter deres hjemsendelse.

Ja så var der Charles. Han bor nu i to små loftværelser i en sidegade til Haymarket. Han forsørger sig selv og sin familie ved hjælp af en mindre pension, der suppleres op ved lettere arbejde i et ministerielt kontor, hvor han er en slags vagtmand. Det varede lidt, før han kunne komme igang med at fortælle om sig selv. Så tog han nogle billeder frem. Et af dem viste en moskitomaskine med en snurrende propel. — Det er min maskine, sagde Charles, og billedet er taget lige før jeg startede på et trip over til fastlandet.

— Har De også været i Danmark?

— Ikke sådan, som jeg gerne ville, men jeg har mange gange været over Danmark, sagde han. Vi krydsede ofte Deres land på vej til eller fra Tyskland. Nå, ja, jeg har da forresten også været med til at ekspedere mål i selve Danmark. Jeg var med til at bombe tyskernes hovedkvarter i København... Hvad var det nu det hed?

— Shellhuset?

— Ja, netop. Bagefter sagde man jo, at det ikke var helt dårligt arbejde. Blot var vi forfærdelig kede af den ulykke, der indtraf dengang. Jeg var med i den anden bølge, og jeg ved med sikkerhed, at mine bomber traf målet. Det store nummer ved den bombing var overraskelsesmomentet, og vi slap jo meget godt fra det. For os, der kom godt tilbage, var den flyvning den rene barneleg, men sådan er det jo altid, når man er sluppet godt fra en ting.

— De smed bomberne efter en bestemt plan?

— Ja, der sad jo mennesker under taget, som skulle skånes. Vi hørte bagefter, at de fleste af dem slap godt fra det, og De kan tro, det varmede om hjertet, men jeg har desværre aldrig mødt nogen af dem.

— De styrtede senere ned?

— Nå ja... Jeg var uheldig.

— Hvordan gik det til?

— Det er egentlig ikke noget særligt at snakke om. Jeg gik for fuld speed ind i ilden fra en antiluftskytsskanon... og så måtte jeg ned.

— I faldskærm?

— Ja, naturligvis, men jeg slap godt fra det. Blot skete der et lille uheld med min hofte, idet hofteskålen blev forskubbet lidt, så det kniber med at gå.

— Og nu?

— Ja, vi klarer os. Jeg må ikke klage. Jeg ville naturligvis hellere være blevet i R. A. F., men man kan jo nu engang ikke bruge invalider. Der kræves meget af flyverne nu om dage. Jeg klager absolut ikke. Men jeg ville så forfærdentlig ger-

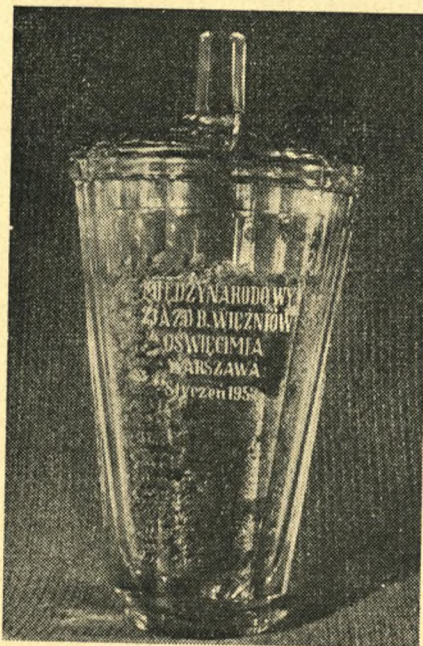
ne, blot een gang, have prøvet en jetmaskine.

Charles begyndte en længere videnskabelig forklaring om jet og lydmur. Jeg sad lidt og så på ham. Hans samlede indkomst i dag er — omregnet i danske penge — 550 kr. om måneden — og alting er dyrere i England end i Danmark. I Skrivebordsskuffen havde han et kors, der dokumenterede, at han var en af krigstidens store helte. Han var stadig stille og beskeden. Hvorfor tale om egne bedrifter i fortiden, når det var muligt at dreje samtalen ind på de nyeste flyvekonstruktioner... Men Charles hører også til et af Englands tusindtallige efterkrigstidsproblemer...

HANS FOSMARK.

Nu må urnen fra Auschwitz anbringes

Resultatet af 13 måneders ministerielle grublerier

Asken fra Auschwitz opbevares i en g. asurne. Asken er hentet fra en af de store „bålpladser“, hvor fangernes lig stabledes op i meterhøje bunker, der blev overhældt med benzin og brændt under åben himmel.

På 7 års dagen for Auschwitzfangernes befrielse holdtes den 22. januar 1952 i Auschwitzlejren et internationalt stævne.

Hvert lands delegation modtog en urne med aske af en ukendt fange.

Straks efter hjemkomsten tog bl. a. konsul Kaj Dahl, Horsens initiativet til at opnå tilladelse til nedsættelsen af Urnen enten i Ryvangen eller ved Helligåndskirken. En langvarig sommerferie i kirkeministeriet har bevirket, at man først nu har kunnet tage stilling til den tilsyneladende så indviklede sag.

Efter 13 måneders grublen har ministeriet under 26. marts 1953 bifaldet, at urnen nedsættes ved monumentet for den ukendte k-z-fange ved Helligåndskirken.

Man henstiller, at det kommer til at forløbe så stilfærdigt som muligt.

Roosevelt i København

Et udvalg bestående af repræsentanter fra de store partier har fremskaffet midler til rejsning af en buste af afdøde præsident Roosevelt. Busten er udført af amerikaneren Jo Davidson.

Den vil blive rejst på Sct. Annæ Plads i København. Man regner med at afsløringen kan finde sted på befrielsesdagen i år.

Den, som ikke tåler nogen opposition, kommer heller aldrig til at høre nogen sandhed.

Arnulf Overland.

$\frac{1}{5}$ Grindsted
Motor Compagni

Brd. Eskildsen

Snedkermestre

Grindsted Tlf. 235

Nørregades

BAGERI

Jens Møller

Grindsted Tlf. 254

Vor Bager

E. Andersen

Grindsted - Tlf. 427 - 428

Magasin du Nord

Lauritz Lorentzen

Grindsted

Thorkild Andersen

FORLAG & BOGTRYKKERI

GRINDSTED

ANDELSKLÆDEFABRIKEN

Grindsted

Grindsted

Automobilforretning

Hedegaard & Hansen

Telf. 133 - 170

GRINDSTED - GRENE OG
OMEGNS
SPARE- OG LAANEKASSE

T. C. OEHLenschLÄGER $\frac{1}{5}$

Kolonial en gros — GRINDSTED

Grindsted Betonvarefabrik

v/ ANDR. ANDRESEN

Tlf. 58

Gartnernes Salgsforretning

HOLSTEBRO

FRODE FOLKVANG

Nørregade 20, Holstebro - Tlf. 618

N. P. Jespersens Eftf.

V. ØSTERGAARD

SKOLEGADE - HOLSTEBRO - TLF. 1636 (2 LIN.)

**Holstebro og Omegns
Spare- og Laanekasse**

$\frac{1}{5}$ HOLSTEBRO

JERNSTØBERI & MASKINFABRIK

C. F. Brauners Vognmandsforretning

Lægaardsvej 6, Holstebro

FRØAVLSCENTRET HUNSBALLE $\frac{1}{5}$

Holstebro

M. Calstrup's

Jernforretning

HOLSTEBRO

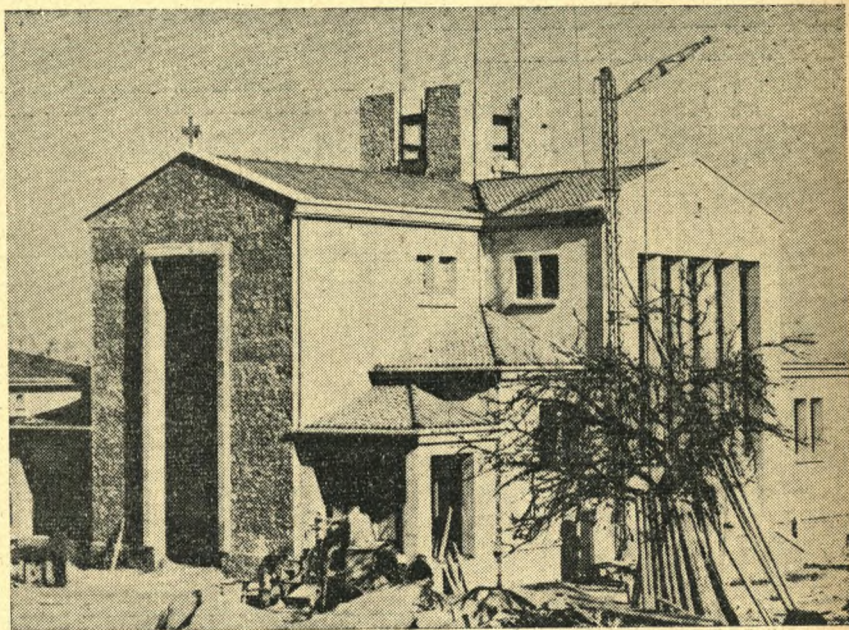
DEUTSCHE SITTE — HOHE WACHT

De røgsværtede mure fra Oradour-sur-Glane

I den lille franske by Oradour-sur-Glane blev alle byens indbyggere drevet sammen på torvet den 10. juni 1944 af tyske soldater, der var på tilbagetog i anledning af de allieredes landgang i Normandiet.

Mændene blev derefter skudt ned i lader og stalde. Kvinder og børn forttes derimod til kirken, hvor de dræbtes med gas. Hele byen sattes i brand. På een dag omkom således 642 mennesker, hvoraf 246 var børn. Som ved et mirakel undslap 5 mænd, en kvinde og et barn.

Den franske landsby Oradour-sur-Glane bliver bygget op ved siden af den gamle Oradour, som tyskerne ødelagde under krigen. Man er nu ved at lægge sidste hånd på byens kirke, som ses herover.

GRINDSTED ANDELSMEJERI

STENSTRUP
HOLSTEBRO
Magasin du Nord

Andels-Slagteriet

Midtjylland

GRINDSTED

ARNE JENSEN

*Kolonial - Vine
Nordkap*
Holstebro Tlf. 1651

N. Poulsen & Søn

*Tømrer- og Maskinsnedkeri
Aaglimt 7*
Holstebro Tlf. 1093

Fyldepenne - Magasinet

*Nordvestjyllands eneste
Specialforretning*
H. Leth, Danielsen
Nørregade 51 Holstebro

Holstebro

Brødfabrik

v. Th. Pedersen & Sønner

Osteboden

Grønsgade - Tlf. 640
Holstebro

**THOMSEN'S
Bogtrykkeri**

Holstebro

Yelva Rogers

Guldsmed
Holstebro

K. Dreyers Eftf.

K. M. Petersen
Tapet - Farve - Linoleum
Tlf. 56 - St. Torv 4 - Holstebro

Jens Ulsted Villadsen

Ure & Optik
Østergade 13 Holstebro

V. Føns & Støvel-Jensen

Møbelpolstrer
Skolegade 11
Holstebro Tlf. 1115

BOSTON

Jens Sinding
Holstebro

AKSEL B. CHRISTENSEN

Nørregade 5
TLF. 929 - HOLSTEBRO

Lunds Atelier

v. Fotograf Damgaard-Sørensen
Tlf. 484 Holstebro

1/5 Niels Petersen & Søn

Tlf. 165 - Holstebro

M. FJELDSTED & SØN
HOLSTEBRO

Rio Magasin

Nørregade 16 - Tlf. 738 - HOLSTEBRO

4.-MAJ KOLLEGIERNE

Boliger og monumenter

Seks kollegier rundt om i landet er nu færdigbygget, og de vil for fremtidens Danmark stå ikke blot som værdifulde sociale institutioner til praktisk gavn for den studerende ungdom, men også som monumentale mindesmærker for frihedskampen.

Disse seks kollegiers historie er bemærkelsesværdig. Efter Danmarks befrielse opstod der over hele landet ønske om at udtrykke den taknemmelighed, alle følte efter de hårde år. Men samtidig havde besættelsestiden tvunget os ind i en nøgtern indstilling til tingene, som kun passede dårligt med den traditionelle germanske »Denkmal-änd«. Da frihedsrådet derfor i 1945 stiftede Frihedsfonden, viste der sig overalt i befolkningen et levende ønske om at støtte denne bevægelse, som påtog sig den rent praktiske og menneskelige opgave at støtte besættelsestidens ofre. Det var i pagt med frihedskampen og kunne næsten opfattes som en fortsættelse af denne.

Dette var kollegiernes fødsel. Frihedsfonden påtog sig at støtte de faldnes efterladte børn, de skulle have en uddannelse, og under den uddannelse skulle de også have et sted at bo. De første planer omfattede et kollegium i København og et i Århus. Men snart meldte sig initiativrige lokalbestyrelser fra andre byer. Først kom Horsens — inden der var gået en måned, straks efter Ålborg, og mens disse kollegier var under opførelse, meddelte Frihedsfondens bestyrelse i Esbjerg, at man også der ville rejse et kollegium. Sidst kom 4. maj kollegiet i Odense i gang, og med dettes fuldførelse er kæden foreløbig sluttet.

De seks kollegier bryder på et afgørende punkt med almindelig kollegie-opfattelse herhjemme. Det er nemlig ikke studenterkollegier — eller rettere ikke udelukkende forbeholdt studerende ved universiteter og højere læreanstalter. Enhver ung, som søger videre uddannelse

med mindst to års læretid eller studietid, kan søge optagelse på kollegierne. Det giver utvivlsomt en helt ny ånd. Beboerne bliver ikke en stat i staten, unge, som søger teoretisk uddannelse, får lejlighed til at leve sammen med unge, som arbejder på at dygtiggøre sig i praktiske fag. Man har bevidst søgt at skabe en helhed, hvor dagliglivet i en vis forstand har familiemæssig karakter.

De seks kollegier blev til under forskellige omstændigheder. Nogle byer klarede sagerne mere selvstændigt end andre. Men hovedsagen er, at der nu i seks af landets byer står over tre hundrede gode og smukke værelser til rådighed for ungdom under uddannelse.

Tysk ungdom mellem Øst og Vest

VANDREFUGLENE

II Af HANS RÜTTING

Stakittet mellem Vest og Øst.

»Om vi vil eller ej, politik er blevet vor tids skæbne«, sagde en flygtet F. D. J.'er til mig, som jeg mødte på en tilfældig lastbil ved zonegrænsen. Stadig hoppede flere på, unge og gamle, mænd og kvinder og også børn. Chaufføren tog dem alle med. Der udspillede hjerteskrærende scener. »Folkepoliti kom midt om natten« fortæller en ung fyr. »Tag hver en kuffert, råbte de, landsbyen bliver evakueret.« Hvorhen turen skulle gå, ville de ikke røbe. Vi stak af gennem et vindue, der går lige ud mod en vej i Vestzonen.« Det er klart, at hans og hans lige ikke ville tilslutte sig en spejdertrop eller vandregruppe, de dyrker romantik i teltlejre og på ferieture. Han er vakt til farlig uro! hvor vil han

havne? i ekstreme kredse, i socialdemokratiske organisationer, iblandt de liberale grupper?

Evakuerede huse og landsbyer.

Langs hele Østzonegrænsen fra Østzonen til Sudeterbjergene er landet pløjet op i en fem meter bred stribe, hvert fodspor kan ses af folkepolitiets patruljer. Og mere, hundrede meter inde i landet er »der Sperrezone«. Den, der træffes på dette område kan skydes uden varsel. Husene og landsbyerne er næsten alle evakuerede, og i hver, der ikke er det, har man tilskoddet vinduerne, der ligger mod vest. Broer er sprængt eller ikke mere genopbyggede — som et trist varsel om grænsen midt imellem et folk. De få brede autostradaer, der endnu fører ind mod Berlin, er spærret ved grænsen, så trafikken må lægges om ad knudrede sandveje, der nu udvides og asfalteres. »Hvis det er sket,« ytrede en arbejder til mig, »giver russerne nok autostradaerne fri igen.« Der er virkelig bygget et to meter højt træstakit gennem delte landsbyer. Kun gennem kikhuller eller sprækker i brædderne kan man nu øjne naboens forladte gård. Slægtninge må ikke tale sammen, såfremt den ene part i det hele taget har fået lov til at blive boende.

Og hvordan reagerer de unge overfor dette hævværk i deres fædreland? »Hier endet die Zone der Freiheit« (Her ender frihedens zone) stod der på »jerntæppet« i en landsby ved Hof. »Hier beginnt K-Z- Ost-Zone« fortsatte den kæmpemæssige påskrift. Jeg gik nærmere. Bogstaverne dannedes af regelmæssigt opklistede plakater, og hver af dem viste en verdensomspændende polyp. »Wehr Dich« (Værg dig). Ikke mere end de to ord — og som underskrift: »Bund deutscher Jugend«. Vandrefuglens protest mod tidens totalitære sygdom var romantisk. »Lad os atter blive mennesker!« råbte de. Men de blev ædt af statens organisationer. I dag er sygdommen blevet meget værre — og romantik vil være en dårlig medicin. »Er politik virkelig blevet vor skæbne?«

Vestjylland

Broderimagasinet

v. K. Kristensen & S. Riis Jensen
Østergade 15 Tlf. 480
Holstebro

C. & I. Schou's Eftf.

Kolonialafdelingen
Holstebro

HOLSTEBRO

Assurance & Rejsebureau
Østergade 29
Tlf. 768

H. C. Mathiasen

Holstebro

C. Bendix Tømmerhandel ^{A/S}

Holstebro

Noes & Kvistgaard

Guld - Sølv - Ure - Optik
Holstebro. Telefon 166
Tempus

Martin Schmidt & Søn

Tobak - Vin
Nørregade 10
Tlf. 137 Holstebro Tlf. 137

Flensborglager

D. Mikkelsen
Holstebro - Telf. 173

Peter Korsgaard Jensen

El. Installatør
Struer Tlf. 206

S. Melgaard Christensen

Danmarksgade 15
Struer Tlf. 217

Vestjydsk Ejendomskontor

v. E. Østergaard
Vestergade 2
Tlf. Struer 536

Aktieselskabet

V E S T A S
LEM

^{A/S} H. S. Hansen

Staalvinduefabrik
LEM ST.

Johannes Nielsen

Urmager
Lemvig

CHARITE ROSENSTAND

Polyfoto
Lemvig Tlf 332

Jeppe Peitersen

Vaadbinderi
LEMVIG

H. SANDERBY AGATO

Maskinfabrik
TARM

^{1/s} Jens Laursen & Sonner

SKIBSBYGGERI - MASKINFABRIK
Entrepenører Tlf. 78-375 Struer

AAGE MADSEN

aut. Bur-Wain og Ferguson Forhandler
Bredgade 4, Struer - Tlf. 150

GRAABØL'S

TØMRER OG MASKINSNEDKERI
Holstebrovej 59, Struer - Tlf. 91

H. GRØNNE

Aut. Elek. Installatør
Struer - Tlf. 206

BANG & OLUFSEN ^{A/S}

Tysk emigrant skrev den ventede roman om de tyske k-z-lejre

Man kan ikke sige, at der har manglet bøger om den sidste verdenskrig. Også k-z-lejrene er beskrevet i flere bøger, der enten er samleværker eller forfattet af en enkelt person.

Men alle havde vi vel en følelse af, at den egentlige bog om de tyske k-z-lejre endnu ikke var skrevet. Reportage har store fordele, men en tysk k-z-lejr kan faktisk kun skildres med dens mange modstridende enkeltheder i en roman.

Meget tyder på, at det blev Erich Maria Remarque, der gav os bogen, vi ventede på, nemlig: Livets gnist.

Sådan set lignede situationen efter første verdenskrig situationen efter den anden verdensomspændende krig.

Efter 1918 kom en masse bøger om krigshandlingerne i årene 14-18, men det blev Remarques bog: »Intet nyt fra Vestfronten«, der »gav« krigens egentlige ansigt.

Der skulle gå syv år efter Tysklands kapitulation, inden vi fik den egentlige bog om k-z-lejrene, også her ligner situationen den efter første verdenskrig.

Remarque har altid været en omiskuteret og omstridt personlighed, men ud over hans forfatterskab, er det kun lidt, man ved om ham. Der er blevet sagt, at han i virkeligheden var jøde og hed Kramer (Remarque stavet bagfra). Remarque har dementeret. Selv fortæller han, at han er opvokset i en lille, westfalsk by i et katolsk, småborgerligt milieu, og at han hverken i hjemmet eller i skolen fandt forståelse for sine drømme og længsler. Dengang ville han være musiker eller maler, men da krigen udbrød i 1914, kom han med, kun atten år gammel. Efter at være blevet hjemsendt med et skudsår i hånden, måtte han opgive sine kunstnerdrømme... Så begyndte vandreårene. Rastløs drev

Remarque af sted — som omvandrende bissekræmmer, som agent, som kontormedhjælper, som folkeskolelærer som organist på en åndssvageanstalt og endelig som sports-

journalist. Hans første bog blev trykt i et tidsskrift, den var dårlig og vakte ingen opmærksomhed, med den anden blev han på få dage verdensberømt.

ER INTERNERING I TYSKLAND »FINEST«?

Drøftelse af aktuelle forhold for tidligere fanger

Som meddelt holdt foreningen Gestapofangerne sin årlige generalforsamling torsdag den 19. marts.

Formanden, fhv. fabrikant Viggo Clemmensen mindedes indledende kammerater, der var døde i det forløbne år.

Arild Mikkelsen røgtede dirigenthvervet på en udmærket måde. Formanden repeterede på sine synspunkter om Bernadottekomitéens arbejde og beklagede den megen vrøvl, der var lavet. (Han så ganske bort fra egen delagtighed i de drøftelser, der er ført i denne sag. Red.)

Der blev stillet forslag om, at foreningen skulle tilmelde sig den internationale kommission til undersøgelse af fangeforhold i de forskellige lande. Det blev foreslået at henvise sagen til Frihedskampens Veteraner, men dette lod sig ikke gøre, da forudsætningen for medlemsoptagelse var tidligere internering under den tyske okkupation.

Arne Zachariassen rejste spørgsmålet, om man ikke krævede ophold i tysk k-z-lejr som optagelsesbetingelse.

Formanden kunne hertil oplyse, at komitéen også regnede lejre i Danmark og Norge for tyske k-z-lejre.

Forhandlingerne sluttede med en opfordring til landsforeningen om indmeldelse.

Niels Stampe foreslog nedsættelse af et udvalg til at følge Bernadottekomitéens arbejde og om fornødent varetage foreningens interesser.

Johs. Fosmark talte imod nedsættelsen af et sådant udvalg. Foreningen havde jo allerede sine re-

præsentanter i komitéen. Der var ingen reel grund til at hidse sig op i denne sag. Endnu i dag ved hverken danske eller tyske myndigheder, om vejen kommer til at ligge i dens nuværende højde eller evt. 2,80 m. lavere. Det vil igen sige, at ingen arkitekt i dag vil kunne sige, hvordan monumentet vil komme til at se ud, da man ikke kender omgivelserne.

Formanden kom nu med en meget lang redegørelse. Fru Sigrild Stampe talte smukt og følelsesfuldt. Zachariassen og Fosmark

»Det levende Lys«

Asp Holmblad

BLEGDAMSVEJ 104

Hans Hansen

Sølvsmiede A/S

Østergade 3 — Kolding

Brdr. Volkerts Fabrikker A/S

Kolding

A/S Kolding
Exportslagteri
KOLDING

Ethvert brev bør forsynes med Kammeraternes Hjælpefonds smukke mærkater i farvetryk.

Vi har to at vælge imellem:

1. Bernadotte-mærkatet med hans billede.
2. Kammeraternes Hjælpefonds mærkat.

Begge mærkater foreligger i ark med 25 stk. à 10 øre og fås ved at indsende beløbet til giro 780 Kammeraternes Hjælpefond, St. Kannikestræde 10, Kbh. K.

De indkomne beløb går til fondens hjælpearbejde.

Vaskeriet FREM

VARDE

VÆVESTUEN

N. H. Thermansen

Tlf. Varde 4221

siden 1872

P. Conrad Jensen & Søn

Ure og Brilller

VARDE

Købmand

P. Hygebjerg Hansen

Varde

VARDE BRØDFABRIK

Tlf. 184

Varde

Nordholts Margarinefabrik

Varde

Tlf. 533

H. B. Martinsen

Lundvej - Varde

Tlf. 1

Købmand Lamp

VARDE

SPARE- OG LAANEKASSEN
FOR
NØRRE NEBEL M. FL. SOGNE

FARVE-BØTTEN

E. Lønborg

Vestergade 7 - Varde

Varde Trælasthandel

Aktieselskab

Slagtermester Beiter

Østergade 1

Skjern

Skjern Sparekasse

SKJERN

Chr. C. Grene A/S

SKJERN

Johannes Mikkelsen

Cykelforretning

SKJERN

Tang's Maskinfabrik

Lemvig

Tlf. 27

Lemvig
Jern & Staalforretning

Reserveret H

SKJERN

Gudrun Fiil

HVIDSTEN KRO

FR. DALGAARD

AUTOMOBILFORRETNING

KJELLERUP

søgte at berolige, hvorefter femmandsudvalget blev vedtaget med 11 stemmer mod 5.

Til bestyrelsen nyvalgtes Hagbart Andersen og Poul Frederiksen. De øvrige valg var genvalg. Til revisor valgtes statsaut. revisor H. C. Steen Hansen.

Under evt. kritiserede Arne Zachariassen, at det ikke var tidligere fanger fra tyske k-z-lejre, der havde repræsenteret foreningen i Bergen Belsen.

Overfor dette synspunkt hævdede Arne Poulsen, at enhver, også enkerne, havde ret til at se, hvordan der var i lejrene.

Johs. Fosmark sagde, at det både var glædeligt og bedrøveligt, at dette forhold var fremdraget.

Glædeligt, fordi vi bør kunne tale om alle forhold, bedrøveligt, fordi udtalelserne viser, at der jo skel-

nes mellem, hvor de forskellige har været interneret.

Det var hans synspunkt, at det primære var, at man havde øvet modstand, og det var på grund af dette arbejde, at man var blevet interneret. Der burde aldrig blandt tidligere internerede være nogen skillelinje efter, om man havde været interneret i Danmark eller i Tyskland.

Noget andet var, at det var en fordel for de deltagende, at de beherskede sproget, og at de virkeligt kunne snakke med, når værterne talte om »lagerleben«.

Det kan iøvrigt oplyses, at delegationen, der var i Bergen-Belsen, bestod af 5 medlemmer. 2 havde siddet i tysk k-z-lejr, 3 i interneringslejr i Danmark og een var enke efter en modstandsmand, der satte livet til i kampen mod tyskerne.

unge engelske billedhugger Reg. Butler for sit værk havde fået førsteprisen i international konkurrence.

Det ødelagte monument har fra det øjeblik, dommerkendelsen forelå, været et stridens tegn og genstand for en voldsom diskussion i England. Billedhuggeren Reg. Butler, der er forhenværende grovmed og militærnægter, fik førsteprisen 90.500 kr. for sit værk, — af de 3500 kunstnere fra 57 nationer, der deltog i konkurrencen vandt 37 præmier, deriblandt de to danske kunstnere Aage Erhard og Ulrika Marsen, der hver fik 500 kr.

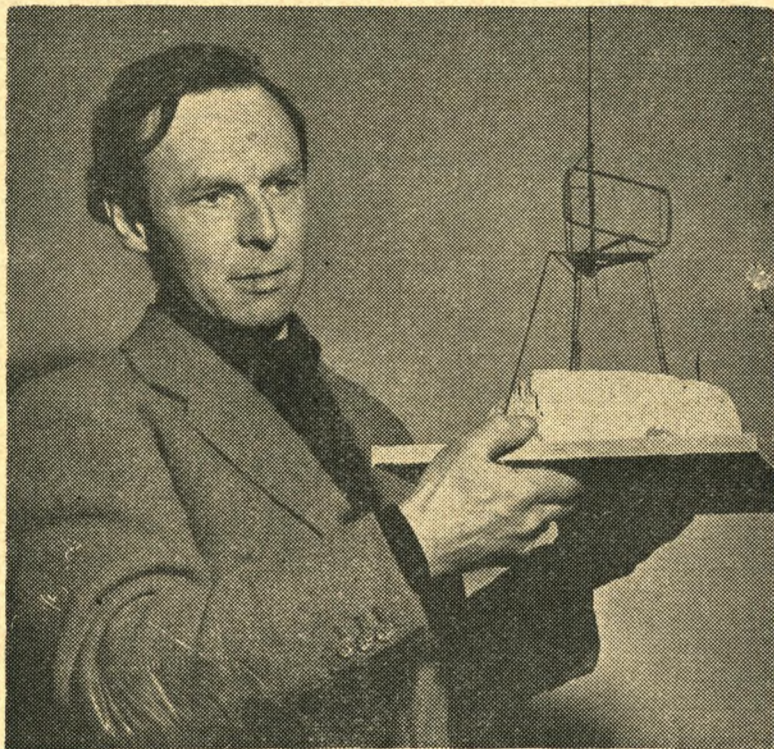
Reg. Butler siger selv om sit nu ødelagte Værk at det er et stålbur eller et kombineret bur og galge, bygget på en klippe. Tre figurer, to af dem kvinder, ser på i andagt. Buret er tomt, siger han, fordi det står som et monument ikke over een, men over alle politiske fanger. Det er meningen, monumentet skal opstilles på en central plads i en europæisk hovedstad, — kunstneren selv vil helst have det opstillet på Berkeley Square i London, men den engelske hovedstads interesse overfor projektet har været mildt sagt kølig.

»Daily Telegraph«, der deltager i den almindelige forundring, for ikke at sige forfærdelse, over monumentkonkurrencens præmieprojekter, gengav for nylig et replikskifte fra vernissagen over monumenterne. En tilstedeværende udstøder nogle voldsomme eder, hvorpå en deltagende sidemand spurgte. »Er de en af kunstnerne?«

»Nej,« lød svaret, »jeg er en af de fhv. fanger...«

✱

Statsløs knuser det omstridte udkast til monument over »den ukendte politiske fange«

Reg. Butler med modellem til det omstridte kunstværk

Skulpturen »Den ukendte politiske fange« blev den 15. marts ødelagt i Tate-Galleriet af en statsløs

person. Skulpturen — en abstrakt konstruktion af sten og ståltråd — var opstillet i galleriet efter at den

»Gamma« Motorfabrik $\frac{A}{S}$
Frederikshavn

A/M Fladstrand
Frederikshavn

Anders Olesen

Entreprenør & Vognmands-
forretning

Dronningborg Randers

Entreprenør
J. C. JENSEN
RANDERS

Vic. Borgen & Clausen

v. H. P. Clausen

Malermestre

RANDERS

Niels Back

Møbler en gros

Kristrupvej 28
RANDERS

Aktieselskabet

LANDBOBANKEN

i
RANDERS

I/S Maskinfabriken

»Thorniel«

Hadsundsvej Randers

OSVALD NIELSEN

Entreprenør — Randers

Buchtrup's

Maskinfabrik

RANDERS

Reserveret.

Randers Savværk

Randers Mørtelværk og Betonvarefabrik

v/ MARIUS ØDUM

Randers

N. Bs. S.

RANDERS

A/S **ELSIG**

Randers

Auto-

& Bygningsblikkenslager

Chr Svendsen

RANDERS

Jydsk Karosseriværk

Aktieselskab

RANDERS

LARK-FOAM

Skumgummi

Skotøjsmagasinet

„Chic“

RANDERS

Vilh. Christensen & Co.

Varme - Sanitet

Randers

FN-noter

Erstatning til de overlevende ofre for nazisternes læge-eksperimenter

Kravene forelagt Bonn-regeringen

108 overlevende ofre for nazismens videnskabelige forsøg med mennesker har i det forløbne år modtaget erstatninger fra Bonn-regeringen, efter at deres sag har været forelagt gennem F. N. Godt 300 sager afventer stadig behandling, medens 48 er blevet afvist af de tyske myndigheder.

Den samlede erstatningssum udgør ca. 580.000 kr., der er udbetalt i beløb svingende mellem 40.000 kr. (for sulfamid-forsøg) til 3500 kr. (for sterilisationer). Forsøgene fordelte sig iøvrigt på fremkaldt malaria, tyfus og nedbragt temperatur, hormon-transplantation, røntgen-forsøg og kunstig fremkaldt tumor, efterfulgt af eksperimenter.

De ulykkelige ofre fra koncentrationslejrene fik deres sager taget op af F. N. i foråret 1950. Det økonomiske og sociale Råd rettede en appel til den tyske regering, og allerede nogle måneder senere erklærede den sig villig til at yde erstatninger på visse nærmere betingelser.

M. Nørgaard

SDR. OMME

HIST OG HER

Nellemose-monument i Århus

Århus bys monument for besættelsestidens faldne vil blive afsløret ved Frihedskollegiet i Århus den 4. maj i år. Monumentet, der har navnet »ung faldende mand«, er udført af billedhuggeren Knud Nellemose, der fornylig har været i Århus for at diskutere de sidste detaljer ved værket. Hele efteråret og vinteren har stenhugger Hans Jensen, der også huggede Mogens Bøggilds grisebrønd, arbejdet med tilhugningen af monumentet, og Knud Nellemose har udtrykt sin store tilfredshed med det udførte arbejde. Monumentet skal placeres direkte i græssets højde på plænen ved Frihedskollegiet, hvor der i forvejen er skabt et anlæg som baggrund for det.

Sommerstævnet i Sverige

Gestapoforeningens årlige sommerstævne foregår som tidligere omtalt i år i Helsingborg — Helsingør — Malmø den 16—17 maj.

Malmø's borgmester har lovet at modtage foreningens medlemmer, og man har planlagt at overrække byens borgmester en erindring som tak for den modtagelse byen i sin tid gav de danske fanger, der kom fra Frøslev eller fra tyske fængsler og k-z-lejre.

Som naturligt er holdes en højtidelighed i Helsingborg ved minde-mærket for transporterne »til hinsidan«. Efter overnatning i Ramlösa går turen hjemad med besøg hos Holger Danske i kasse-matterne.

Nyt og nyttigt sammenligningsstof

»Den internationale kommission mod koncentrationslejre« (som vil blive kendt under bogstav-betegnelsen C.I.C.R.C.), har netop udsendt tre rapporter om straffesystemer som omtalt i sidste nummer af Pigtråd.

Ved rapporternes forelæggelse for

pressen holdt M. David Rousset fra kommissionen en lille tale, hvori han bl. a. lovede en ny publikation om de sovjetrussiske koncentrationslejre. Desværre havde det ikke været muligt for missionen at foretage inspektion af lejrene i Sibirien og europæisk Rusland, men nyt og vigtigt lys var kastet over hele koncentrationslejr-nettet i Sovjet af russiske politifolk, som efter krigen er brudt igennem jern-tæppet. Derved er det lykkedes at udarbejde en rapport, der er langt mere udførlig end nogen tidligere rapport om de tyske lejre. Når oplysningerne om det russiske straffesystem publiceres, vil man — udtalte M. Rousset — kunne foretage nyttige sammenligninger mellem nazisternes og kommunisternes domspraksis og menneskeopfattelse.

Sindal

Aktieselskabet

SKAGENS BANK

SPAREKASSEN
for
SKAGEN OG OMEGN

WILLIAM LERCHE

Skagen

Tlf. 321

^A/_S SÆBY SKOTØJSFABRIK

**Østvendssysels
Andelssvineslagteri**

SÆBY

Randers

ROSE-JENSEN
Murermester
og Entreprenørforretning
RANDERS

Jydsk Centralvarme Co.
Burchesgade 6
Tlf. 3152 Randers

Randers Dampfarveri
og kemiske
Tøjrensingsanstalt
Farvergaarden - Vestergade 8
Randers

D. S. B. Vognmand
M. O. Markussen
RANDERS

Henning Olsen
RADIO
Frederiksplads Randers

Fladbro Kro
RANDERS

RANDERS TRÆINDUSTRI
Jens Svendsen
Tlf. 4214 Hadsundvej 61
Masse- og Seriefabrikation af Trævarer
Spec. Etagesenge

Buch's Bogtrykkeri
RANDERS

Aktieselskabet
ADOLF BACH
Storegade 7 - Tlf. 2205 - 2208
RANDERS

Harald Nielsen
Snedkermester
Brødregade 20
Tlf. 5227 Randers

Aage Waarst's Eftf.
Aksel E. Madsen
Vestergrave Randers

Kjær & Andersen
RANDERS

Randers
Vulkaniserings Anstalt
F. V. Gerlach
Tlf. 1660 Tlf. 1660

A/S Randers
Dampvaskeri

Stempel - Munk
Storegade 7 Randers 995

PAUL JUNCHER
Klicheer - Reklame
Randers

Vilh. Nellemann A/S
AUTOMOBILFORRETNING
Randers

Octavius Wittorff
Isenkram en gros - Vaaben
Randers

A. O. Hansen's Eftf.
Konditori
RANDERS

A. WASEHUS
Manufaktur og Trikotage en Gros
Vestergade 42 - Tlf. 2720
RANDERS

C. Mærsk-Andersen's Eftf.
RANDERS

Th. Bluhme
RANDERS

Randers Fjerkræexport
v. K. J. Christensen
Vorup Kirkevej
RANDERS

Jens Welløv & Ottesen
RANDERS

Tæppe Olesen
Ankerhus
RANDERS

TAPET
MALERVARER
LINOLEUM
TÆPPER OG LØBERE

Arnold Andersen
Tømrermester
RANDERS

CHRISTEN SØRENSEN
»STAR«
Storegade 13 Randers

Fr. Eriksen
Tlf. 733* - Sct. Mortensg. 4 - Tlf. 733*

ANDERSEN & SØRENSEN
Tømrer og Snedkermestre
Randers

9. april på rådhuspladsen

I lighed med tidligere år arrangerede foreningen Gestapofangerne en højtidelighed på Rådhuspladsen i København den 9. april før og efter kl. 12 middag.

Den blinde frihedskæmper Aage Christensen sang danske sange og oberstløjtnant C. G. Bartholdy, tidligere Horserød og Frøslev talte.

Frihedsmuseum til 600.000 kr.

Komitéen til rejsningen af et frihedsmuseum i København råder nu over 600.000 kr. Man håber at kunne foretage grundstensnedlæggelsen d. 29. august i år. Hans Hansen er komitéens arkitekt, og museet vil blive placeret i nærheden af Gefionspringvandet.

Løbedrengen fra k-z-lejren nu svejtsisk professor

Den tyskfødte svejtziske professor Helmut DRAWS-TYCHSEN har gæstet København i marts måned.

Under Hitlerkrigen var han interneret i 4 år. Han har således bl. a. siddet i Riga, i k-z-lejr i Sachsenhausen, Bad Saarow, Mauthausen og Ebensee.

Han er nu professor ved universitetet i Zürich.

Under interneringen i Sachsenhausen var han løbedreng for lejrlædelsen, så man må sige, at k-z-lejrenes sammenbrud for ham betød et vist avancement.

Under sit ophold i Danmark benyttede Tychsen sig af lejligheden til at hilse på danske fangekammerater, især fra Sachsenhausen.

Han var også en tur i Sverige, hvor han blandt andet holdt forelæsning for studenterne i Lund.

Om danskerne sagde han, at vi nu mere var blevet os selv end før. Da var vi så parisiske.

Om svenskerne sagde han, at de

levede og tænkte som om intet var sket af særlig art i verden siden 1918.

Kvindestævne i Ravensbrück

Forstanderinde Johanne Hansen, Als husholdningsskole rejste den 8. april til Ravensbrück for at deltage i en sammenkomst i den gamle kvindelejr.

Til samværet var inviteret 3 fra hvert land, der havde »repræsentanter« i lejren.

De tyske flygtninge blev dyre for os

Gennem tyve år skal Danmark fra Tyskland modtage en samlet sum på 160 millioner kroner som erstatningsbetaling for de tyske flygtnings ophold her i landet. Den første erstatning på otte mill. kr. forfalder til september.

Der er fremsat den tanke, at disse erstatningsbetalinger anvendes til gavn for byggeriet og ungdommen. Man peger på, at besættelsen medførte et alvorligt afbræk i ungdomsarbejdet, og at den ulykkelige spænding mellem Øst og Vest lægger nye byrder på ungdommen. Man foreslår bl. a. opført særlige ungdomshuse, hvor de unge kan udanne sig under forsvarlige forhold og peger iøvrigt på de forslag, ungdomskommissionen har fremsat.

De tyske flygtninge kostede som bekendt ca. 500 mill. kr. På den ene side er vi forundrede over, at vi overhovedet får nogen som helst refusion, på den anden side er beløbet jo mindre end en trediedel, så der er ikke noget at råbe hurra for.

Frisk idé til aktietegning

Allan C. Christensen tidl. Frøslev, har fået en frisk ide. Han har sat sig selv på aktier for at kunne financere en rejse til Indonesien.

Han har i den anledning udsendt

en lille brochure under titlen: Til Java for 36 kr. Hvis 600 mennesker tegner sig, kan han rejse — ellers bliver pengene tilbagebetalt. Pengene er indtil videre deponeret hos lrs. Per Federspiel.

Alle, der tegner sig for de 36 kr., får hver måned et 16 sidet tillæg: Indonesien siden sidst. Bladet vil bringe allehånde nyheder om eksportmuligheder for danske firmaer.

INDHOLD:

	Side
Kammeraternes Hjælpefonds nye legater	59
Spillet bag kulisserne før den 4. maj	61
Pilot fra Shellhuset nu fattig mand	65
Nu kan asken fra Auschwitz anbringes	67
Hitlerbanderne gjorde det grundigt i Oradour ...	69
4.-maj-kollegierne, boliger og monumenter	71
Tysk ungdom mellem Øst og Vest.	71
Er internering i Tyskland »finest«.	73
Strid om internationalt monument ..	75
Løbedrengen fra k-z-lejren blev svejtsisk professor	79

PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år. (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement.)

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling, St. Kannikestræde 10, Kbh. K. (kontortid 9—12,30). Tlf. C. 9198.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Overlærer Johs. Fosmark, Slagelsegade 9, 2. sal, København Ø. Telefon: Øbro 8537 (træffes bedst 17,30—18,30).

Redaktionsudvalg: Seminarieforstander Paul Holt, kaptajn Aage Eifer, pastor Poul Riis.

Indlæg, artikler, meddelelser, breve fra læserne m. v., der ønskes optaget i bladet, må være redaktionen i hænde senest den 25. i denne måned.

FORRETNINGSFØRER

Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Telefon: Ordrup 5075.

Trykt i 10.750 eksemplarer.

Afliveret til postvæsenet d. 15. april, 1945

RØRKÆR A/S

Iversen's

Bakkelit og Værktøjsindustri
Lodsejervej 44
RANDERS

„VULKAN“

v. L. C. Andersen
Jernbanegade 8
Randers Tlf. 4438

Ingvard Bach

Mineralvandsfabrik
RANDERS

Frederik Carstens

Isenkramhandel
Kirkegade 1 Randers

Kristian Amby

raadg. Civilingeniør
Randers Tlf. 2144

RICHARD NISSEN's

Trævarefabrik
Tlf. 104 - 105 Langaa

LANGAA JERNSTØBERI
OG
MASKINFABRIK A/S

Langaa Træindustri

Langaa

Scharling

Manufaktur
Tlf. 85 Langaa

Brdr. Eriksen

Maskinfabrik
Langaa

DANSIN

Aktieselskabet
Dansk Serie Industri
Maskinfabrik
LANGAA

A/S Auning

Savværk og Tømmerhandel

Petersen og Sørensen

Cigarer og Tobaksfabriker
Horsens

Kristian Kirks

Telefonfabriker A/S
HORSENS

Dansk Metal-Ætseværk A/S

HORSENS

AKTIESELSKABET

Hadsten Mølle

A/S Savmøllen

i
Ullerslev

AKTIESELSKABET

Silkeborg Bank

Aktieselskabet

**Handels og
Landbrugsbanken**

i Silkeborg

Kjellerup Vægt-
og Maskinfabrik

v. I. M. Jensen
Tlf. 124 Kjellerup Telf 124

JUNGS
BOGHANDEL
STEPHAN AGGER

Skive.

SKIVE TØMMERHANDEL A/S

TELF. 33-34

SKIVE

Postgiro 48.152

Den nordslevigske Folkebank

AKTIESELSKAB

Aabenraa

A/S Bøgelund-Jensen

Vesterbrogade 2, København

K. G.

KORSØR